

# ПРИНЦИПИ ТА УМОВИ

## інтеграції медико-психологічного й педагогічного

*складників професійної підготовки корекційних педагогів*

**ПАХОМОВА Н. Г.**

УДК 378.22.376

**П**ІДГОТОВКА кваліфікованих кадрів як системна діяльність держави щодо конкретної особистості, суспільства загалом висвітлена в законодавчій, виконавчій, судовій, інформаційній та інших сферах. Вони мають на меті створення соціально-економічних, політичних, організаційних, правових умов для поширення та інтеграції знань із різних сфер наукового пізнання, розвитку інтелектуального та духовного потенціалу суспільства.

Про актуалізацію інтегративних тенденцій свідчать дослідження філософських основ інтеграції (В. Бондаренко, Ф. Ващук, С. Клепко та ін.), дидактичних (С. Гончаренко, І. Козловська, О. Савченко та ін.) та психо-

логічних (І. Бех, Т. Яценко та ін.) за-сад. Дослідженню теоретичних основ і організаційно-методичних аспектів розвитку інтеграції знань в умовах професійної підготовки фахівців присвячені праці А. Беляєвої, В. Беспалько, С. Гончаренко, Ю. Жидецького, В. Ільченко, Я. Кміта, С. Клепко, Е. Коваленко, О. Шевнюк та ін. Різні аспекти проблеми підготовки дефектологів розкриті у фундаментальних роботах українських учених: В. Бондаря, С. Миронової, Ю. Пінчук, Т. Сак, В. Синьова, Є. Синьової, В. Тарасун, Л. Фомічової, О. Хохліної, М. Шеремет та ін. Однак, незважаючи на значну кількість наукових праць, поза увагою дослідників залишилося обґрунтування принципів та умов інтеграції складників професійної підготовки



**СОЦІАЛЬНА ПЕДАГОГІКА**

корекційних педагогів, що зумовлює необхідність детального аналізу реалізації інтеграції медико-психологічних і педагогічних знань.

Складність і багатогранність корекційної діяльності викликає необхідність детального вивчення повноти вираженості інтеграції медико-психологічного й педагогічного складника фахової підготовки з метою визначення ефективних передумов реалізації інтеграційних процесів. Тому метою дослідження є визначення принципів та умов реалізації інтеграції медико-психологічного й педагогічного складників фахової підготовки.

«Енциклопедія освіти» визначає інтегративний підхід в освіті як підхід, що веде до інтеграції змісту освіти, тобто доцільного об'єднання його елементів у цілісність, коли результатом інтегративного підходу в педагогіці можуть бути цілісні знання різних рівнів – цілісність знань про дійсність, про природу з тієї чи тієї освітньої галузі, предмета, курсу, розділу, теми [2].

Інтеграцію медико-психологічного й педагогічних складників професійної підготовки корекційних педагогів у контексті нашого дослідження ми розуміємо як динамічний, безперервний, суперечливий процес, який потребує прогностичного підходу, урахування мотивації та особливостей параметрів знань, виявлення специфіки їх структурування, предметних й інтегрованих знань та передбачає застосування адекватних змісту форм, методів, засобів навчання. Інтеграція знань зазвичай пов'язана з узагальненням, ущільненням, концентрацією, які спричинені необхідністю покращення й полегшення зберігання, передачі, засвоєння й використання цих знань, а також з їх упорядкуванням, класифікацією, систематизацією, взаємопроникненням різних методів пізнання й моделюванням, відтворенням цілісності об'єктів.

Розкриття основних детермінант створення системи принципів інтеграції медико-психологічних і педагогічних складників професійної підготовки передбачає насамперед виявлення взаємозв'язків і взаємовідношень між педагогічною освітою та складниками професійної компетентності, котрі є її органічною частиною.

Упровадження інтеграції в навчально-виховний процес, створення інтегрованих курсів залежить від умов інтеграції. За В. Моштуком, дидактичні умови інтеграції визначають реальні можливості забезпечення синтезу наукових знань у процесі об'єднання навчальних предметів. До них належать: наявність спільних цілей та завдань навчання; реалізація єдиних принципів і методів досліджень; наявність спільних об'єктів дослідження; використання однакових понять і термінів; забезпечення єдиної логіки засвоєння навчальної інформації [3].

Успішне забезпечення інтеграції навчальних предметів, на думку Ю. Діка, А. Пінського, В. Усанова, можливе за таких умов [1]: наявність спільних об'єктів дослідження; використання навчальними дисциплінами, що інтегруються, однакових або близьких методів пізнання; засвоєння знань з природничо-наукових і спеціальних профільних дисциплін засновано на тих самих теоріях або закономірностях; під час вивчення різних дисциплін, а також під час виробничого навчання застосовують однакові прийоми діяльності студентів.

Умовами інтеграції – інтеграторами – можуть бути природничо-наукова, соціально-економічна картини світу та фундаментальні закономірності. На основі цих умов можна інтегрувати навчальні предмети, присвячені таким галузям знань: суспільство (історія, економічна географія, правові відносини); природа (фізика, хімія, біологія); алгоритмічні процедури (математика, інформатика, кібернетика) [1].

Визначення психолого-педагогічних умов реалізації інтеграції педагогічного, психологічного й медичного складників професійної підготовки корекційних педагогів у вищих педагогічних навчальних закладах спирається на дослідження, у яких схарактеризовані положення так званого ресурсного підходу в педагогіці, який становить сукупність об'єктивно існуючих умов і засобів, необхідних для реалізації потенційних можливостей суб'єкта навчання (Т. Давиденко, Т. Шамова, І. Якіманська та ін.) [5; 6]. Ресурсами називають

зовнішні (засоби й умови навчального середовища) і внутрішні (індивідуальні ресурси особистості) можливості. Провідним принципом реалізації ресурсного підходу в педагогіці є забезпечення індивідуальної траєкторії розвитку учня.

Серед педагогічних умов організації інтеграції складників у процесі підготовки на основі ресурсного підходу є активізація емоційно-оцінного ставлення майбутніх дефектологів до своєї навчальної діяльності засобами рефлексії (Т. Давиденко, Ю. Кулюткін, Г. Сухобська, Т. Шамова та ін.) [5].

Задля забезпечення ефективності функціонування інтегративної комплексної системи педагогічного впливу на процес підготовки через реалізацію кредитно-модульної організації змісту системності та інтегративності навчальної діяльності студентів у вищих навчальних закладах визначено на теоретичному рівні провідні педагогічні умови, створення яких у реальному навчальному процесі у вищій педагогічній школі також підпорядковано вдосконаленню організації системності та інтегративності складників професійної підготовки загалом. Можна визначити три умови:

1. Малтифакторне діагностування індивідуально-психологічних особливостей студентів (здатності до актуалізації, навчально-пізнавальної, науково-дослідної, науково-пошукової діяльності, самооцінки, самоуправління й самоорганізації) на рівні мотиваційно-цільового, організаційно-структурного, процесуально-діяльнісного, контрольного-оцінювального й аналітико-прогностичного аспектів.

2. Професіоналізація й індивідуалізація змісту інтеграції педагогічних, психологічних і медичних складників професійної підготовки у вищих педагогічних навчальних закладах на основі реалізації задачного підходу в організації навчання.

3. Упровадження активних форм, методів і засобів навчання, спрямованих на формування професійних знань і вмінь, що забезпечують реалізацію інтегративної комплексної системи педагогічного впливу на процеси інтеграції педагогічних, психологічних і медичних складників професійної підготовки.

рації педагогічних, психологічних і медичних складників професійної підготовки.

Створення в навчальному процесі вищого педагогічного навчального закладу сукупності визначених педагогічних умов забезпечує ефективність і результативність інтеграції педагогічного, психологічного й медичного складників професійної підготовки у вищих педагогічних навчальних закладах як результат належного функціонування відповідної педагогічної системи.

Інтеграція змісту освіти нерозривно пов'язана з організацією навчального процесу та його управлінням. Інтегративні зв'язки повинні бути природними, не порушувати логіки основних наук та логіки навчально-виховного процесу, здійснюватися в різних формах, ґрунтуватися на ретельно відібраному матеріалі [4]. Для інтеграції треба використовувати однакові і близькі між собою об'єкти (галузі знань і практичної діяльності), а засвоєння знань повинно бути побудоване на тих же теоріях і закономірностях.

Усвідомлення й упровадження принципів організації інтеграції медико-психологічних і педагогічних складників у навчальному процесі надає можливість організувати такий процес відповідно до його закономірностей, обґрунтовано й свідомо визначити його цілі й виважено підійти до змістового наповнення, відбору форм і методів навчання, які були б тотожними цілям.

Починаючи розробку принципів, ми виходимо з того, що інтеграція дисциплін професійно орієнтованого циклу в процесі навчання студентів в умовах вищого педагогічного навчального закладу є невід'ємним складником загального навчального процесу підготовки корекційного педагога відповідно до чинного Державного стандарту. Згідно з цим перш ніж детально зупинитися на визначенні принципів її ефективної організації в умовах вищого педагогічного навчального закладу з урахуванням усіх специфічних особливостей саме інтегративної навчальної діяльності, варто звернутися до загальних положень педагогічної науки щодо принципів навчання. Оскільки принципи навчання форму-

люються на основі певних законів і закономірностей, то серед них знаходимо такі, що є загальними для організації навчального процесу в усіх типах освітніх закладів.

У процесі розвитку теорії й практики навчання, відкриття нових закономірностей видозмінюються принципи навчання й формулюються нові. Важливим є визначення принципів, які становлять основи дидактичної системи. Вибір дидактичних принципів відбувався на основі трьох критеріїв: а) загальнодидактичної значущості принципу; б) значущості для дидактики вищої школи; в) значущості для інтеграції педагогічного, психологічного й медичного складників професійної підготовки.

Визначення принципів інтеграції медико-психологічного й педагогічного складників професійної підготовки потребує глибокого аналізу наявних принципів та визначення нових, які б повністю задовольнили навчальних процес.

Сучасні принципи зумовлюють вимоги до системного та комплексного виділення компонентів інтеграції складників професійної підготовки: цілей і завдань, формування змісту, добору форм і методів, стимулювання, планування й аналізу результатів, які вже досягнуто. У минулому більшість принципів навчання виводили з практики, практичного досвіду, тобто йшлося про емпіричне їх обґрунтування. Сучасний стан розвитку науки взагалі й педагогічної науки зокрема дозволяє звертатись у науковому пошуку до певного теоретичного обґрунтування.

Внутрішній взаємозв'язок і взаємозумовленість властиві системі принципів. Важливою умовою існування й функціонування цієї системи постає наявність центрального, провідного, системоутворювального принципу. Щодо професійної освіти та інтеграційних процесів, що охопили всі сфери життєдіяльності, зважаючи на сучасну концепцію навчання, таким принципом є принцип *системності, фундаментальності й професійної спрямованості*. Відповідно всі інші принципи постають похідними від провідних. Похідні принципи конкретизують один чи

кілька системоутворювальних принципів, розкривають й уточнюють умови їх реалізації й упровадження.

Сучасна дидактика розглядає принципи навчання як певні рекомендації, які спрямовують педагогічну діяльність і навчальний процес загалом, як способи досягнення педагогічних цілей з урахуванням закономірностей й умов, у яких здійснюється навчально-виховний процес.

Ефективність науково-дослідної роботи та результативність інтеграції педагогічних, психологічних і медичних складників професійної підготовки ґрунтується на засадах системного підходу. *Принцип системності, послідовності й раціональності* організації інтеграції медико-психологічного й педагогічного складників професійної підготовки у вищих педагогічних навчальних закладах спирається на таке наукове положення: людина лише тоді володіє справжнім знаннями, коли в її розумі відображена правильна й систематизована картина зовнішнього світу, яка становить систему взаємопов'язаних понять. Традиційно цей принцип містить вимоги логічності, послідовності й наступності, коли кожне подальше знання чи вміння ґрунтується на попередньому й продовжує його.

Доповнюємо існуючу систему принципів сучасної дидактики *принципом інтегративності знань*, який постає узагальнювальним для *принципів гармонійності та координації*. Ідеї, закладені в цих принципах, такі: одينية знання чи вміння повинно так включатися в систему інших знань та вмінь, щоб сприяти досягненню загального ефекту – формування особистості, вужче – формування цілісної системи фахових знань; установлення зв'язків між навчальними предметами та практичною діяльністю. Принцип інтегративності знань полягає у ствердженні того, що науково-обґрунтована інтеграція змісту, форм та методів навчання є обов'язковою умовою формування змісту освіти в усіх типах навчальних закладів.

Залежно від особливостей взаємодії й рівня інтегрованого змісту міждисциплінарних зв'язків освітні системи поділяють на

типи: *інтегровані*, коли елементи інтеграції використовують епізодично й задають ззовні; *інтегральні*, для яких характерна гнучка система структурування змісту навчального процесу, модернізація елементів якого здійснюється не тільки за предметним і комплексним, а й за об'єктним і проблемним принципами; *інтегративні*, які передбачають створення нового змісту (що виходить за межі наявних предметів) і структури на основі різних типів – інтеграції зовнішньої і внутрішньої, змістової і процесуальної.

Якщо поділ змісту навчального матеріалу в інтегрованій та інтегральній системах відбувається ззовні, то в інтегративній – із середини системи. Структурну модель останньої системи можна розглянути як взаємодію інваріантної й варіативної систем знань. Перша з них включає елементи системи фундаментальних знань; друга – більш високого рівня складності – утворюється з комбінацій систем нижчого рівня. На основі взаємодії інваріантних і варіативних систем розробляють проблемні блоки, з яких формуються моделі інтегративних курсів.

Зауважимо, що розгалужена взаємодія всіх ланок навчально-виховного процесу приводить до того, що професійна підготовка студентів забезпечується за рахунок функціонування відносно самостійних інтегративних процесів. При цьому кожний інтегративний процес – це педагогічна цілісність, що може мати власний зміст, засоби, способи реалізації й вирішувати свої специфічні завдання.

Такі інтегративні процеси якісно не тотожні. Вони відрізняються один від одного за складом елементів, за тією роллю, яку елементи відіграють у самій інтеграції. Створення й послідовна реалізація якісно різних інтегративних процесів є необхідною умовою для забезпечення цілісності професійної підготовки студентів та вирішення завдань їхнього фахового становлення на основі інтеграції педагогічних, психологічних і медичних знань.

Інтегративність розглядають як усезагальний принцип розвитку суспільства, науки, виробництва, освіти, що забезпечує міждисциплінарну комплексність, узагальненість,

ущільненість знань, методів і засобів пізнання, вивчення педагогічних явищ і процесів, новоутворень в освітніх структурах. Інтеграція знань залежить від того, у якому типі навчального закладу вона здійснюється, і відіграє суттєву роль у формуванні професійних знань майбутнього фахівця. Поєднання медико-психологічних і педагогічних знань передбачає взаємодію загальноосвітньої бази знань з професійно орієнтованими знаннями та фаховим навчанням. Однак на сьогодні ця взаємодія має найчастіше стихійний, випадковий характер і достатньо вивчена лише на рівні міжпредметних зв'язків.

Інший провідний і системоутворювальний принцип організації інтеграції педагогічного, психологічного й медичного складників професійної підготовки у вищих педагогічних навчальних закладах – *принцип професійно-педагогічної спрямованості*.

Принцип професійно-педагогічної спрямованості повинен реалізовуватися щодо постановки кінцевих і проміжних цілей організації інтеграції медико-психологічного й педагогічного складників професійної підготовки, визначення її змісту, добору оптимальних форм і методів, використаних засобів.

*Принцип гуманізації й гуманітаризації* посідає одне з провідних місць у системі принципів організації інтеграції педагогічного, психологічного й медичного складників професійної підготовки, оскільки сьогодні ці принципи відбивають провідні тенденції розвитку освіти в сучасному світі й наголошують на посиленні ролі й значенні людських відносин, взаємного розуміння учасниками навчального процесу успішності освіти загалом.

Саме ці принципи зумовлюють установлення гуманних людських відносин між викладачем вищої педагогічної школи й студентом, який також з першого дня навчання має проектувати власні дії й учинки на позицію вчителя – носія добра, моралі й гуманізму (Н. Бібік, І. Зязюн, Л. Кондрашова, В. Кремьень, А. Маслоу, К. Роджерс, О. Савченко, Г. Сковорода, А. Сманцер, В. Сухомлинський, І. Якіманська та ін.). Дотримання принципів гуманізації й гуманітаризації освіти забезпечує

включення загальнолюдських ціннісних настанов й орієнтацій до змісту інтегрованої навчальної діяльності (професійної підготовки), без яких неможлива організація й здійснення будь-якого різновиду навчання, оскільки розуміння цінності набутих знань, умінь і навичок має усвідомлюватися на доволі високому рівні задля їх подальшого збагачення та розширення за циклічним принципом: чим більших обсягів інформації й сталих системних знань набуває людина, тим більше можливостей вона отримує для себе щодо їхнього подальшого збагачення, системного узагальнення та інтеграції. Цей принцип ефективно реалізується лише за інтегративно-го підходу до всіх компонентів навчально-виховного процесу.

*Принцип наступності* в організації інтеграції педагогічного, психологічного й медичного складників професійної підготовки має забезпечити поступовий перехід від власне шкільних форм і методів засвоєння знань до активних, раціональних, інтегративних і системних, коли більшість навантаження у виконанні завдань припадає саме на студента. Справді, поряд із засвоєнням спеціальних знань потрібна робота, спрямована на вироблення раціональних умінь. Вона полягає в розв'язанні операційно-адаптаційних завдань, тобто завдань, що поетапно прилаштовують студентів до навчального процесу саме у вищому педагогічному навчальному закладі через усунення низького рівня змістово-операційної підготовки студента, неповної його організаційно-адаптаційної компетентності. Принцип наступності передбачає й наступність в організаційних формах інтеграції педагогічного, психологічного й медичного складників професійної підготовки студентів, і її змістове наповнення.

*Принцип науковості* в організації інтеграції педагогічного, психологічного й медичного складників професійної підготовки у вищих педагогічних навчальних закладах полягає насамперед у тому, що для системності засвоєння треба пропонувати справді встановлені наукою знання, вони повинні бути науково доведені й перевірені.

Дотримання принципу науковості забезпечить також об'єктивність з приводу висвітлення досягнень різних наукових шкіл. Цей принцип в організації інтеграції педагогічного, психологічного й медичного складників професійної підготовки забезпечує відповідність навчальних планів і навчальних програм рівню соціального й науково-технічного прогресу щодо змісту навчальної інформації, яка передбачена у змісті навчального плану. Реалізація принципу науковості також забезпечує впровадження новітніх досягнень педагогіки, психології, медицини, методики, передового педагогічного досвіду.

*Принцип свідомості й активності* виражає сутність діяльній концепції: неможливо навчити того, хто навчається, якщо він не захоче навчитися сам. Опанування знань й розвиток відбувається лише за умов наявності власної активної діяльності, зусиль, спрямованих на отримання запланованого результату. У процесі організації інтеграції педагогічного, психологічного й медичного складників професійної підготовки визначений принцип актуалізується через те, що процес набуття значних обсягів знань залежить від наявності й сформованості відповідного рівня свідомості й активності студента в процесі навчальної діяльності.

Цей принцип близький до *принципу цілеспрямованості та мотивації* навчання, що реалізується більш повно за інтеграції цілей і мотивів у скоординовану систему, яка підпорядкована цілям навчального закладу.

Інтеграція педагогічного, психологічного й медичного складників професійної підготовки передбачає інтегрованість, системність і міждисциплінарність щодо опанування певного обсягу знань, яких набувають у процесі аудиторної, позааудиторної, індивідуальної й самостійної роботи, що передбачені навчальними планами й програмами з окремих дисциплін. Студент має навчитись усвідомлювати та засвоювати набуті системні знання як складники професійної підготовки, підпорядковані успішному досягненню кінцевої мети; самостійно відбирати найбільш ефективні форми й методи засвоєння навчального ма-

теріалу; працювати над формуванням власної пізнавальної активності, яка постає передумовою розвитку вмінь і навичок інтеграції знань у процесі підготовки; аналізувати й коригувати навчальну діяльність з урахуванням виявлених у процесі роботи помилок і недоліків щодо змісту навчання й організації всього процесу; займатися контролем і самоконтролем отриманих результатів інтеграції педагогічного, психологічного й медичного складників професійної підготовки й набувати вмінь міждисциплінарного підходу до вирішення фахових завдань, які висуває та чи та дисципліна. У зв'язку з цим особливого значення набувають принципи *самостійності, творчості й професійно-педагогічної спрямованості*.

В основу цього принципу покладено вимоги, які висувають до сучасної вищої школи, зокрема щодо підготовки фахівця, здатного самостійно й цілеспрямовано набувати професійно значущих знань під час навчання у вищому педагогічному навчальному закладі, а також підготувати його до подальшого безперервного системного й самостійного вдосконалення вже набутої системи знань і постійного накопичення нових інтегрованих знань із галузей, які є важливими для підтримання власного професіоналізму протягом усього життя. Інтегративний підхід до навчання значно розширює можливості, оскільки використання інтегративних асоціацій та взаємовикористання різнопредметних знань та вмінь суттєво підвищують можливості розумового розвитку. Цей принцип передбачає обмеження залежності студента від вчителя та спрямований на розвиток можливостей і здібностей особистості.

*Принцип доступності й достатнього рівня складності* в організації інтеграції педагогічного, психологічного й медичного складників професійної підготовки у вищих педагогічних закладах освіти зумовлений необхідністю врахування реальних можливостей учнів, відмовою від інтелектуальних й емоційних перевантажень, які негативно впливають на фізичний і психічний стан студентів. Цей принцип визначається структурою на-

вчальних планів і програм, способом викладення наукових знань у навчальних посібниках, порядком уведення та оптимальною кількістю наукових понять і термінів, які вивчають. Інтегративні ідеї тісно пов'язані з принципом доступності. По-перше, складний навчальний матеріал з одного навчального предмета може бути роз'яснений більш доступними засобами іншого. По-друге, інтеграція знань, умінь та навичок у рамках навчального процесу загалом є більш логічною та сприйнятливою, ніж фрагментарне засвоєння предметних знань. Таким чином, міждисциплінарне трактування принципу доступності в навчанні розширює його можливості та акумулює засоби окремих методик.

*Принцип зв'язку теорії з практикою* в організації інтеграції педагогічного, психологічного й медичного складників професійної підготовки ґрунтується на провідному положенні класичної філософії й сучасної гносеології: погляд життя, практику – головне й основне пізнання. Ефективність і якість навчання перевіряються, підтверджуються й спрямовуються практикою. Цей принцип реалізується в раціональному співвідношенні в її змісті методологічних, теоретичних і прикладних питань, відображенні логіки засвоєння педагогічних систем і їх перетворенні, у забезпеченні необхідного співвідношення між теоретичним і фактичним матеріалом, оптимальному використанні теорії під час розв'язання завдань корекційно-педагогічної практики, розкритті необхідності поєднання різних теоретичних й емпіричних методів у корекційному пошуку, відображенні передового та інноваційного досвіду як джерела педагогічної теорії.

Усі знання, які набувають студенти в процесі інтеграції педагогічного, психологічного й медичного складників професійної підготовки, треба подавати в сучасному, доступному трактуванні, предметом вивчення мають бути й історія науки, і сучасні теорії, і ті прогнози, які пропонує наука, особливо про можливі шляхи досягнення балансу між природою й людиною, гармонії всередині людського суспільства.

Принципи професійно-педагогічної значущості знань і професійної компетентності покликані акцентувати увагу саме на прагненні максимально включати до інтеграції змісту підготовки студентів професійно-педагогічні значущі знання з педагогічних, психологічних і медичних дисциплін, що засвоюються в процесі навчальної діяльності та забезпечують високий рівень професійної компетентності, а також підпорядковані практичному втіленню й реалізації принципу професійно-педагогічної спрямованості загалом.

Ключовими положеннями діяльнісного підходу є принцип *єдності свідомості та діяльності*, а також принцип *інтеріоризації – екстеріоризації*. Згідно з цим принципом саме діяльність зумовлює формування в людини всіх психічних процесів і свідомості, а вони, своєю чергою, виявляючись регуляторами діяльності, є умовою її подальшого вдосконалення. Залучення суб'єкта до діяльності приводить до об'єднання численних і різних за складністю її компонентів у функціональну психологічну систему діяльності. При цьому індивідуальні якості, з яких складається остання, під впливом вимог діяльності розвиваються, набуваючи рис оперативності та пристосованості до цих вимог.

Отже, розглянуті вище принципи органічно пов'язані між собою. Їх взаємодоповнення й сумісна реалізація підвищують якість процесу інтеграції педагогічних, психологічних і медичних знань майбутніх дефектологів, забезпечують цілісність функціонування різних інтегративних процесів. Водночас кожний принцип має свою зону найбільш повного здійснення. Визначення принципів системності, інтегративності знань й професійно-педагогічної спрямованості як системоутворювальних, а також запропонований вище теоретичний аналіз проблеми дає можливість говорити про систему спеціальних принципів організації інтеграції педагогічного, психологічного й медичного складників професійної підготовки корекційних педагогів в умовах вищого педагогічного навчального закладу.

Звернення до тих чи тих принципів, їх свідома реалізація педагогом утворюють таку процедуру: по-перше, аналіз конкретних цілей (завдань) процесу інтеграції педагогічних,

психологічних і медичних знань з відбором пріоритетних принципів, які сприяють досягненню поставленої мети; по-друге, створення умов реалізації принципів під час відбору змісту, методів і форм організації процесу інтеграції педагогічного, психологічного й медичного складників.

Педагогічні дії згідно з визначеними принципами дозволяють здійснювати інтеграцію педагогічних, психологічних і медичних знань відповідно до сучасної економічної й соціокультурної ситуацій, цілісно осягати процес професійного навчання, регулювати взаємодію викладача й студентів, визначати спрямованість педагогічних технологій з формування інтегративних знань у системі професійної підготовки корекційних педагогів, що й становитиме перспективу наших подальших досліджень.

---

## Література

1. Дик Ю. И. Интеграция учебных предметов / Ю. И. Дик, А. Д. Пинский, В. В. Усанов // Советская педагогика. – 1987. – № 9. – С. 42 – 47.
2. Енциклопедія освіти / гол. ред. В. Г. Кремень. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
3. Моштук В. В. Дидактичні умови інтеграції споріднених навчальних предметів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки» / В. В. Моштук. – К., 1991. – 21 с.
4. Собко Я. М. Проблема інтеграції знань у професійної школі / Я. М. Собко, І. М. Козловська // Проблеми наступності та інтеграції змісту навчання у системі «Школа – ПТУ – ВНЗ». – Вінниця : ВДПІ, 1996. – С. 367 – 368.
5. Шамова Т. И. Управление образовательными системами : учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. завед. / Т. И. Шамова, Т. М. Давыденко, Г. Н. Шибанова // под ред. Т. И. Шамовой. – М. : Академия, 2002. – 384 с.
6. Якиманская И. С. Разработка технологии личностно ориентированного обучения / И. С. Якиманская // Вопр. психологии. – 1995. – № 2. – С. 31 – 41.



\* \* \*

**Пахомова Н. Г. Принципи та умови інтеграції медико-психологічного й педагогічного складників професійної підготовки корекційних педагогів**

У статті проаналізовано психолого-педагогічні умови інтеграції медичних, психологічних і педагогічних знань у навчальному процесі. Розглянуто спеціальні умови реалізації цього процесу в професійній підготовці корекційних педагогів. Серед них виділено природничо-наукову, соціально-економічну картини світу та фундаментальні закономірності. Зазначені вище умови дозволяють інтегрувати навчальні предмети, присвячені таким галузям знань: суспільство (історія, економічна географія, правові відносини); природа (фізика, хімія, біологія); алгоритмічні процедури (математика, інформатика, кібернетика). Особливу увагу приділено визначенню та характеристикі основних принципів організації інтеграції складників професійної підготовки в умовах вищого педагогічного навчального закладу.

*Ключові слова:* інтеграція, умови, принципи, професійна підготовка, ресурсний підхід.

**Пахомова Н. Г. Принципы и условия интеграции медико-психологического и педагогического компонентов профессиональной подготовки коррекционных педагогов**

В статье проанализированы психолого-педагогические условия интеграции медицинских, психологических и педагогических знаний в учебном процессе. Рассмотрены специальные условия реализации этого процесса в профессиональной подготовке коррекционных педагогов. Среди них выделяются естественно-научная, социально-экономическая картины мира и фундаментальные закономерности. Вышеупомянутые условия позволяют интегрировать учебные предметы, которые посвящены таким областям знаний: общество (история, экономическая география, правовые отношения); природа (физика, химия, биология); алгоритмические процедуры (математика, информатика, кибернетика). Особое внимание уделяется определению

и характеристике основных принципов организации интеграции составляющих профессиональной подготовки в условиях высшего педагогического учебного заведения.

*Ключевые слова:* интеграция, условия, принципы, профессиональная подготовка, ресурсный подход.

**Pakhomova N. H. The Principles and Conditions for Integration of the Medical, Psychological and Pedagogical Components of Professional Training of Special Education Teachers**

The article analyses psychological and pedagogical conditions of integration of medical, psychological and pedagogical knowledge in academic process. The definite conditions of realization of this process in professional training of special education teachers are covered. They are divided into scientific and social and economic world view, as well as fundamental patterns. The aforementioned conditions allow to integrate academic disciplines that concerns the following areas of knowledge: society (history, economic geography, legal relations), nature (physics, chemistry, biology), and algorithmic procedures (mathematics, informatics, cybernetics).

A particular attention is given to definition and characteristics of the principles of organization of integration vocational training components in the context of the highest pedagogical educational establishment. Among these principles are the principle of systematization, fundamentality and occupation; the principle of consistency, sequence and rationality; the principle of knowledge integrity; the principle of vocationally pedagogical direction, the principle of humanization and humanitarization; the principle of scientific character, etc. These principles are proved to be conducive to the formation of humanistic relations between a teacher in higher educational establishment and student.

*Key words:* integration, conditions, principles, professional training, resource approach.

*Стаття надійшла до редакції 03.04.2013 р.*

*Прийнято до друку 26.04.2013 р.*